L. 448/S.

Aleg. CVII.

Sprawozdanie

komisyi terytoryalnej o przedłożonych przez c. k. Rząd wnioskach komisyi mięszanej, złożonej z delegatów c. k. Namiestnictwa i Wydziału krajowego, względem przeprowadzenia zmian w obecnym podziale kraju na okręgi sądów powiatowych.

Wysoki Sejmie!

Na trzeciem posiedzeniu obecnej sesyi przedłożył c. k. Rząd wysokiemu Sejmowi 15 wniosków komisyi mięszanej w przedmiocie zmian w terytoryalnym podziale kraju na okręgi sądowe, — które też osobnej komisyi z 15 członków na temże samem posiedzeniu wybranej, do rozpoznania i zdania sprawy przekazane zostały.

Sprawa ta, w której wysoki Sejm w myśl §. 19. statutu krajowego i §. 2. ustawy z dnia 11. czerwca 1878. Dz. p. p. nr. 59. do udzielenia opinnii powołany — poruszoną została koniecznością przeprowadzenia zasady wypowiedzianej w §. 10. ust. z d. 19. maja 1868 Dz. p. p. nr. 44. — niemniej licznemi petycyami gmin i reprezentacyj powiatowych.

W roku 1869 oddano ją pod rozpoznanie komisyi mięszanej, złożonej z delegatów Wydziału krajowego i c. k. Namiestnictwa, tudzież wyższych sądów w Krakowie i Lwowie i na podstawie wniosków tej komisyi ułożony został projekt zmian terytoryalnych. Następnie zasięgnięto co do projektu tego opinii wyższych sądów krajowych we Lwowie i Krakowie, reprezentacyj powiatowych i starostw i poddano go ponownie pod rozwagę komisyi mięszanej, złożonej z delegatów Wydziału krajowego i Namiestnictwa, która ostatecznie wnioski swoje w 74 wykazach według pojedynczych starostw ułożonych, zestawiła.

Operat ten cały przedłożono Ministeryum spraw wewnętrznych, które porozumiawszy się z c. k. Ministeryum sprawiedliwości, życzenie wyraziło, aby kwestye w pomienionym operacie organizacyjnym wspólnie traktowane, mianowicie:

a) względem wyłączenia pojedynczych miejscowości z dotychczasowych okręgów sądowych;
b) względem utworzenia nowych sądów powiatowych;
c) względem zwinięcia niektórych istniejących sądów powiatowych;
d) względem przeniesienia siedzib sądów powiatowych

przez wysoki Sejm krajowy oddzielnie, a co do punktów b) do d), ile możności względem każdego pojedynczego sądu z osobna rozpoznane i zaopiniowane być mogły — dla tego też i przedłożenie rządowe formy przez Ministerstwo wskazanej, sciśle się trzyma.

Udzielone komisyi materyały ograniczają się jedynie na przedłożeniu rządowem — operatach pomienionych obu komisyi mięszanych — sprawozdaniach reprezentacyj powiatowych i starostw oraz petycyach gmin i obszarów dworskich. Komisya zajęła się sprawą tą z całą gorliwością i rozwagą na jakie przedmiot takiej doniosłości zasługuje, i aczkolwiek materyał jej udzielony w niektórych względach niedostateczny — w niektórych kierunkach niezupełny — wzięła go komisya za podstawę prac swoich — mając na względzie, iż (jak stwierdzają to mnogie utyskiwania, że przy obecnie istniejącym podziale w wielu miejscowościach nie sądy dla ludności ale ludność dla sądów — jak dalej liczne petycye gmin, obszarów dworskich i reprezentacyj powiatowych oraz zgodne sprawozdania starostw dowodzą) regulacya terytoryalna jest potrzebą, żadnej zwłoki niecierpiącą, i nie ograniczajac się jedynie na dostarczonych jej pomienionych materyałach, podzieliła referat między pojedynczych swych członków w miarę jak takowi obeznani byli z stosunkami odnośnych okręgów; nadto zasięgała rady i zdania nietylko posłów z dotyczących okolic, lecz także osób poza sejmem z stosunkami miejscowymi dokładnie obeznanych — uwzględniła też ile możności wszystkie słuszne i uzasadnione żądania mieszkańców — sprawdziła nareszcie wszelkie swe propozycye z najnowszemi mapami kraju; komisya uwzględniając wyrażone życzenie Ministetstwa — w przedłożeniu rządowem zachowane — rozpoznawała każden z ustępów operatu organizacyjnego odrębnie — i nie odstępywała od tego tem mniej, ile że do tego żadnych powodów nie miała — i porządek ten zachować sprawa sama wymagała.

Po największej części, zgodziła się komisya z przedłożeniem rządowem, które ilość sądów powiatowych powiększając — tylko intencyom wysokiego Sejmu w uchwałach z dnia 8. maja 1875 i 15. grudnia 1873 wypowiedzianym zadość czyni; zmiany poczyniono jak to z załączonego projektu komisyi się okazuje — tylko z przyczyn ważniejszych — bacząc na położenie geograficzne, stosunki miejscowe, środki komunikacyjne, na interesa i potrzeby ludności licznymi petycyami uwydatnione. Komisya użyła w swym projekcie wyrazu „miejscowości“ zamiast wyrazu „gmina“ w przedłożeniu rządowom użytego, uczyniła to raz dla tego, ponieważ z aktów niezbitego przeświadczenia powziąć nie mogła, iż każda z wyrażonych miejscowości dla siebie osobną administracyjną gminę stanowi, a powtóre dla tego, iż wyraz miejscowość obejmuje tak gminę jak i obszar dworski, co odpowiada intencyom tak przedłożenia rządowego jak i komisyi sejmowej.

Co do porządku w projekcie uwidocznionego uważała komisya, iż tylko sprawie usłuży, obierając porządek geograficzny od zachodu na wschód.

Co się tyczy przydzielenia poszczególnych miejscowości do okręgów sądowych, komisya nie zapoznawała trudności, jakie zachodzą, aby wszystkim najdrobniejszym względom i życzeniom pojedynczych miejscowości zadość się stało — starała się jednak pogodzić te życzenia z względami wyższemi, jakich przy organizacyi sądownictwa zapoznawać nie można, i silnego jest przeświadczenia, że projektami swymi w dołączonym załączniku uwidocznionymi, stosunkom właściwym, ze wszech miar zadość uczyniła.

Opierając się na tym wywodzie, wnosi komisya:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

a) Sejm królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem księstwem Krakowskiem oświadcza się za przedłożonym przez sejmową komisyę projektem terytoryalnego podziału kraju na okręgi sądów powiatowych i zaleca takowy c. k. Rządowi do wykonania

b) następującą rezolucyę:

Wzywa się c. k. Rząd, ażeby siedzibę Starostwa Skałackiego przeniósł z Skałatu do Grzymałowa, jako do punktu centralnego całego Starostwa.

Niniejszem zostają załatwione następujące petycye: l. 56, 151, 170, 116, 182, 225, 278, 263, 264, 295, 297 do 306, 312, 313, 330, 343, 358, 359, 361, 362, 370, 373, 374, 425, 426, 444.

Lwów dnia 20. maja 1875:

Za przewodniczącego:
Jan Czajkowski.

Sprawozdawca:
Bartoszewski.